

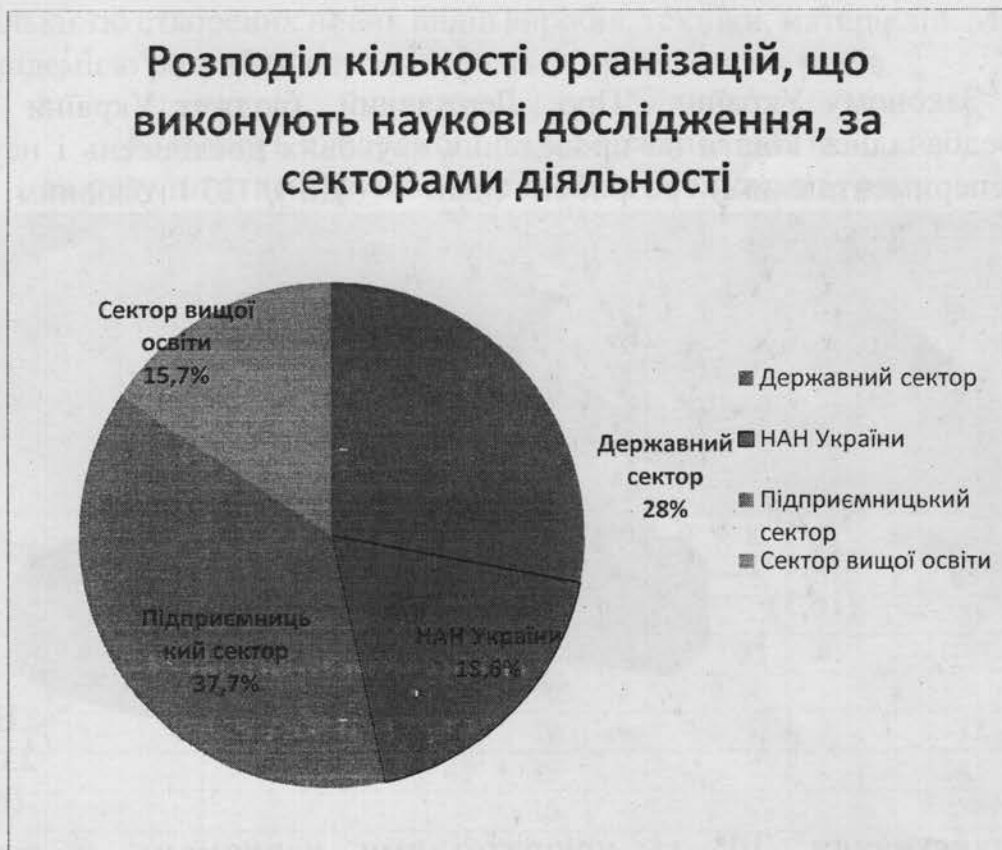
**Інформаційно-аналітичні матеріали до питання:
«Національна академія наук України: основні засади розвитку та
державної підтримки»**

1. Місце НАН України в науковій системі країни.

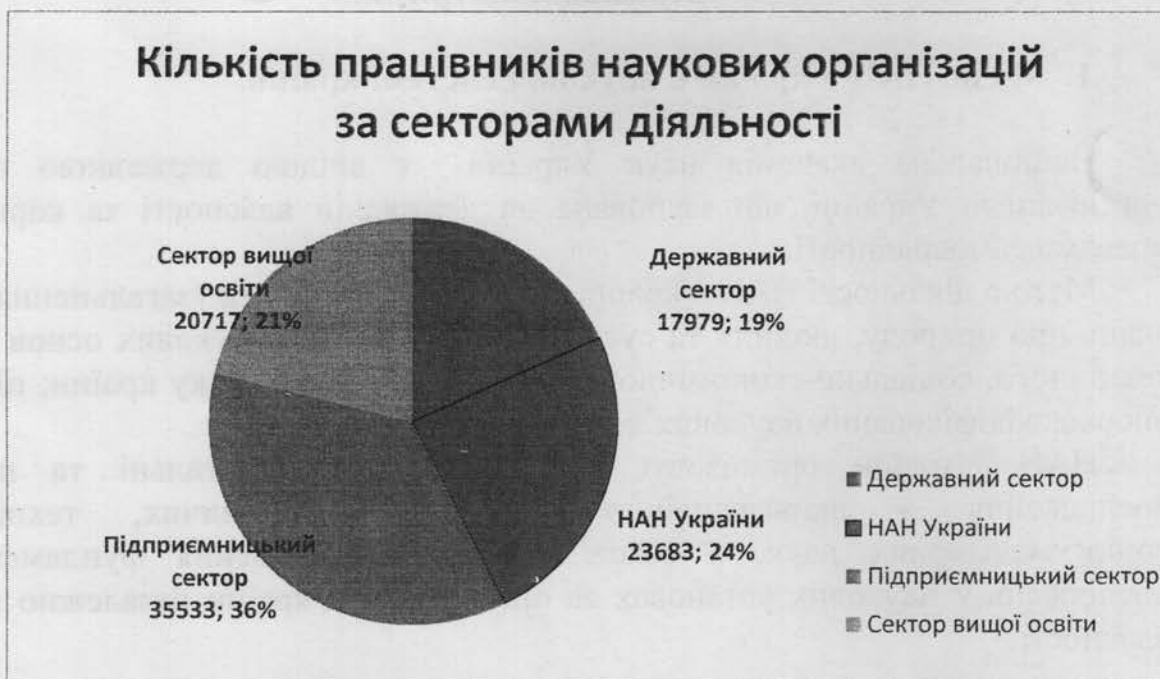
Національна академія наук України є вищою державною науковою організацією України, що заснована на державній власності та користується правами самоврядності.

Метою діяльності НАН України є отримання нових та узагальнення наявних знань про природу, людину та суспільство; створення наукових основ науково-технічного, соціально-економічного та культурного розвитку країни; підготовка висококваліфікованих наукових кадрів.

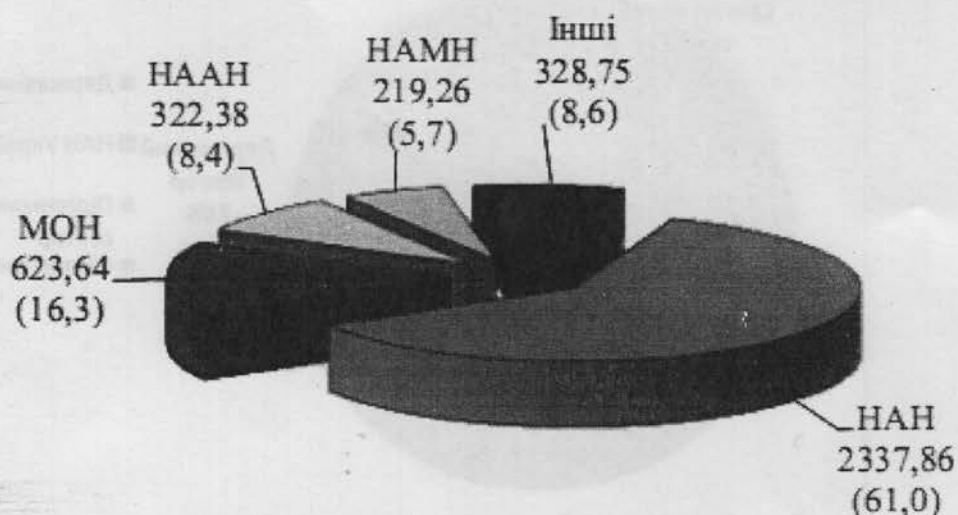
НАН України організовує і здійснює фундаментальні та прикладні дослідження з найважливіших проблем природничих, технічних і соціогуманітарних наук, а також координує здійснення фундаментальних досліджень у наукових установах та організаціях України незалежно від форм власності.

Кількість працівників наукових організацій за секторами діяльності

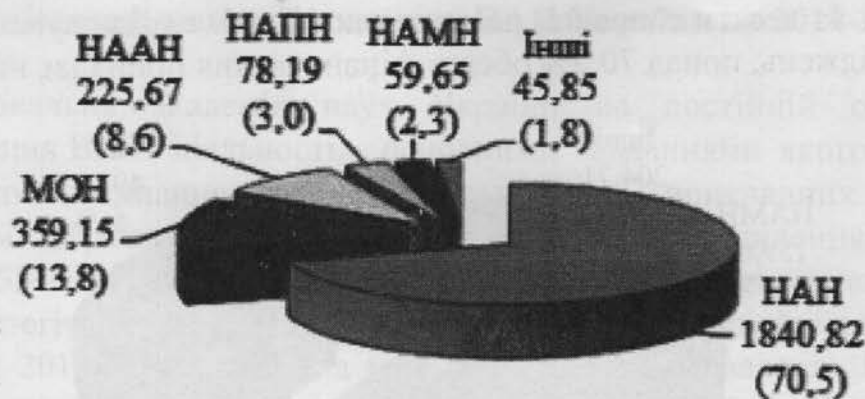
Законом України "Про Державний бюджет України на 2017 рік" передбачалися кошти на проведення наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок (далі – ДіР), 23 головним розпорядникам бюджетних коштів.

Фінансування ДіР за пріоритетними напрямками у розрізі головних розпорядників бюджетних коштів, млн грн (%)

Понад дві третини видатків призначено для виконання фундаментальних наукових досліджень, обсяг фінансування у 2017 р. становив 2609,33 млн. грн. (68,1 % від загального обсягу фінансування за пріоритетними напрямками). Із

десяти головних розпорядників, які спрямовували кошти за цим видом досліджень, понад 70,5% обсягу фінансування припадає на НАН України.

Фінансування ДіР за пріоритетним напрямом "Фундаментальні наукові дослідження" у розрізі головних розпорядників бюджетних коштів, млн. грн., (%)

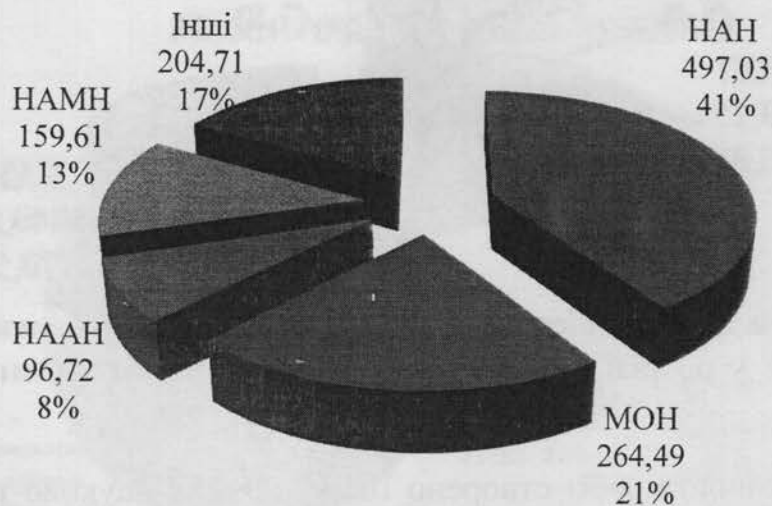
За даним видом робіт створено 10594 одиниці науково-технічної продукції (НТП), що становить 68,8 % від загальної кількості створеної НТП за пріоритетними напрямами, з них 55,0 % впроваджено у звітному році.

НАН України лідирує серед усіх головних розпорядників бюджетних коштів за кількістю створених нових видів виробів, техніки, матеріалів. Майже всі створені Академією розробки впроваджуються протягом 3-х років.

**Кількість створеної і впровадженої НТП
за результатами фундаментальних досліджень, од.**

Найменування головного розпорядника	Створено НТП							Впроваджено НТП						
	види виробів	у т.ч. техника	технології	матеріали	сорти рослин та породи тварин	методи, теорії	інше	види виробів	у т.ч. техника	технології	матеріали	сорти рослин та породи тварин	методи, теорії	інше
НАН	163	32	84	192	16	840	1366	18	9	8	20	6	137	625
МОН	14	14	92	136	1	1414	1697	11	11	62	118	1	855	1053
НААН	-	-	-	-	133	153	1837	-	-	-	-	35	45	380
НАМН	-	-	23	-	-	161	-	-	-	23	-	-	161	-
НАПН	-	-	-	-	-	-	2105	-	-	-	-	-	-	2105
НАПрН	-	-	-	-	-	12	39	-	-	-	-	-	12	39
МОЗ	-	-	-	-	-	45	39	-	-	-	-	-	45	39
НАМ	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	16
Державне управління справами	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	16
Мінагрополітики	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього	177	46	199	328	150	2625	7115	29	20	93	138	42	1255	4273

Для виконання прикладних наукових досліджень було виділено у 2017 р. 1222,56 млн. грн. (31,9% від загального обсягу фінансування за пріоритетними напрямками). Із десяти головних розпорядників, які спрямовували кошти за цим видом досліджень, понад 70,5% обсягу фінансування припадає на НАН України.

Фінансування прикладних робіт у розрізі головних розпорядників бюджетних коштів, млн. грн., (%)

За даним видом робіт створено 5014 одиниці науково-технічної продукції (НТП), з них 66 % впроваджено у звітному році.

НАН України лідирує серед усіх головних розпорядників бюджетних коштів за кількістю створених нових видів виробів, матеріалів та іншої науково-технічної продукції.

Найменування головного розпорядника	Створено НТП							Впроваджено НТП						
	види виробів	у тому числі техніки	технології	матеріали	сорти рослин та плодових культур	методи, теорії	інше	види виробів	у тому числі техніки	технології	матеріали	сорти рослин та плодових культур	методи, теорії	інше
НАН	124	51	128	129	3	192	631	34	16	49	19	3	63	419
МОН	108	108	191	71	2	427	553	68	68	137	30	-	419	249
НААН	32	32	127	16	-	-	379	10	10	25	5	-	-	75
НАМН	-	-	50	-	-	437	3	-	-	50	-	-	437	-
НАПН	-	-	-	-	-	-	655	-	-	-	-	-	-	655
НАПрН	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
МОЗ	-	-	9	-	-	178	185	-	-	9	-	-	178	185
ДУС	-	-	-	-	-	2	6	-	-	-	-	-	2	6
Мінагрополітики	-	-	-	-	-	-	27	-	-	-	-	-	-	27
Мінрегіонбуд	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	7
Міненерговугілля	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	4
МВС	-	-	-	-	-	-	51	-	-	-	-	-	-	51
Мінсоцполітики	22	8	14	-	-	2	33	6	-	7	-	-	-	17
Мінмолодьспорт	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-	-	17
Усього	286	199	519	216	5	1246	2543	118	94	277	54	3	1099	1680

2. Реалізація Концепції розвитку НАН України на 2014-2023 роки

Національна академія наук України на постійній основі здійснює удосконалення своєї діяльності, основними завданнями якого є забезпечення ефективного поєднання фундаментальних та прикладних досліджень з пріоритетами державної науково-технічної політики, посилення зв'язків науки з освітою та бізнесом, розвиток демократичних засад в житті академічної спільноти тощо. Стратегічні напрями цієї роботи визначено Концепцією розвитку НАН України на 2014-2023 роки, яка в 2013 році була схвалена Президією НАН України. Зокрема, принципове значення надається повній та ефективній реалізації статусу НАН України як вищої державної наукової організації, активізації роботи з наукового забезпечення вирішення найважливіших державних проблем, підвищенню ефективності наукових досліджень, удосконаленню форм і методів їх організації, поліпшенню матеріально-технічного та інформаційного забезпечення досліджень, вирішенню кадрових проблем і питань соціального захисту науковців, активізації міжнародної співпраці тощо.

Наприкінці 2016 року на засіданні Президії НАН України було розглянуто питання щодо реформування діяльності НАН України для ефективного наукового супроводження реалізації пріоритетів економічного розвитку держави. Відповідно до прийнятого на зазначеному засіданні рішення проведено роботу з визначення можливостей установ НАН України щодо вирішення конкретних актуальних науково-технічних і соціально-економічних проблем галузей економіки та соціальної сфери. Відповідні пропозиції надіслано Прем'єр-міністру України, Першому віце-прем'єр-міністру – Міністру економічного розвитку і торгівлі України. Академія ініціювала також роботу з визначення центральними органами виконавчої влади потреб галузей економіки у науково-технічному супроводженні їх розвитку. За дорученням Прем'єр-міністра України від 17.12.2016 №35371/27/1-116 відповідні центральні органи виконавчої влади провели роботу з встановлення зазначених потреб та надіслали Академії відповідні пропозиції.

Серед інших кроків з налагодження більш ефективних зв'язків НАН України з виробничою сферою – участь, зокрема, у діяльності Національного комітету з розвитку промисловості та розробленні Стратегії промислового розвитку. Академія активно долучилася також до підготовки пропозицій щодо участі України в Стратегії розумних спеціалізацій Євросоюзу. Було створено відповідну Міжвідомчу координаційну групу, до складу якої залучено представників усіх зацікавлених міністерств і відомств.

Президія НАН України утворила також Робочу групу з координації співпраці НАН України з галузевими і громадськими організаціями промисловців, підприємців та роботодавців. В 2016 році було укладено угоду між НАН України та Федерацією роботодавців України щодо спільного вирішення проблемних питань розвитку галузей виробництва, впровадження в новітні розробки передових ідей різних галузей науки. В 2017 році підписано Меморандум про

співпрацю між НАН України та Всеукраїнською громадською організацією «Український союз промисловців і підприємців».

Низку важливих заходів реалізовано з наукового забезпечення підвищення обороноздатності і безпеки держави. У листопаді 2016 р. за участі академіків НАН України В.П. Горбуліна і А.Г. Наумовця проведено засідання Міжвідомчої комісії РНБО України з питань оборонно-промислового комплексу, на якому розглядалось питання «Про стан та перспективи використання фундаментальних і пошукових досліджень та наукових розробок НАН України в інтересах розвитку озброєння і військової техніки». У липні 2017 року відбулось спільне засідання Воєнно-наукової ради Збройних Сил України (ЗСУ) та НАН України щодо впровадження наукових розробок Академії в ЗСУ, за результатами якого укладено Угоду між Генеральним штабом ЗСУ та НАН України про наукове і науково-технічне співробітництво з питань обороноздатності держави. Також прийнято спільне Рішення щодо впровадження наукових розробок Академії у Збройних Силах України.

У 2017 році укладено Угоду про співпрацю між НАН України та Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, якою, зокрема, передбачено сприяння спільній участі наукових установ і організацій Академії та підприємств оборонно-промислового комплексу у виконанні завдань і заходів Державної цільової програми реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2021 року, а також трансформації українського оборонно-промислового комплексу та реалізацію військово-промислової політики.

Значна увага з боку Президії НАН України приділяється актуалізації та підвищенню ефективності прикладних досліджень і науково-технічних розробок, їхньому спрямуванню на вирішення найважливіших державних проблем. В Академії в межах загального бюджетного фінансування виконуються цільові програми прикладних досліджень з проблем забезпечення розвитку ядерно-енергетичного комплексу та перспективних ядерних технологій, мінерально-сировинної бази України, енергетичного співробітництва між Україною та Європейським Союзом, надійності, довговічності матеріалів, конструкцій, обладнання та споруд. З 2015 року започатковано цільову програму досліджень і науково-технічних розробок з проблем підвищення обороноздатності та безпеки держави, а з 2017 року - нову цільову програму прикладних досліджень «Матеріали для медицини і медичної техніки та технології їх отримання і використання».

Вагомий поштовх роботі з вдосконалення діяльності Академії надало прийняття нової редакції Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Його положення знайшли відображення у Статуті НАН України, який за підсумками тривалого всебічного обговорення в академічному середовищі було прийнято в 2016 році. Зокрема, суттєво посилено демократичні засади академічного устрою, а саме істотно розширено права трудових колективів академічних наукових установ, обмежено час перебування на керівних посадах, передбачено нові вимоги до кандидатів у дійсні члени, члени-кореспонденти й іноземні члени НАН України, визначено підстави та процедуру позбавлення членства в Академії, зазнав змін

порядок формування керівництва НАН України та обрання керівників академічних установ. В установах Академії створено та діють ради молодих вчених. З урахуванням нового закону про наукову і науково-технічну діяльність та Статуту НАН України розроблено й затверджено відомчі нормативні документи, що регламентують діяльність секцій, відділень та наукових установ НАН України.

Певні кроки зроблено в сфері підготовки кваліфікованих кадрів та інтеграції з освітою. В березні 2016 року на спільному засіданні Президії Академії та Колегії Міністерства освіти і науки було ухвалено рішення про створення Київського академічного університету як державної наукової установи подвійного підпорядкування – НАН України та МОН України. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України, прийнятого наприкінці 2016 року, створено Київський академічний університет шляхом реорганізації Фізико-технічного навчально-наукового центру НАН України. Проведено конкурс проектів науково-дослідних робіт спільних колективів науковців Національної академії наук України та Київського національного університету імені Тараса Шевченка на 2017-2018 рр.

Вживались заходи щодо розширення міжнародного наукового і науково-технічного співробітництва НАН України. У 2016 році було підписано Рамкову угоду з підтримки дослідницької діяльності між Генеральним директором Об'єднаного дослідницького центру (ОДЦ) і НАН України, яка надає ученим Академії змогу використовувати потужну науково-технічну базу ОДЦ, що включає 6 наукових центрів та 42 дослідницькі лабораторії для проведення власних та спільних досліджень, отримуючи від Центру фінансову компенсацію видатків на проїзд та проживання під час виконання програми за умови позитивного рішення при розгляді відповідної заявки до JRC. Для молодих науковців передбачена можливість навчання за програмами PhD з наступним присудженням відповідного наукового ступеня.

Активно розвивається співробітництво НАН України з науковими установами Китайської Народної Республіки. Досягнута домовленість про створення на базі Цзілінського університету Міжнародного наукового центру з розвитку фундаментальних і прикладних досліджень та сучасних технологій. Підписано низку документів про наукове співробітництво – з Муніципальним урядом та з Науково-технологічним бюро м. Нінбо, з Народним урядом провінції Цзілінь, з Народним урядом м. Гуанчжоу, з Департаментом науки і технологій провінції Чжэцзян, з корпорацією Сянчу Енерджі Девелопмент Груп та з Цзілінським університетом. За активної участі НАН України у липні 2016 р. в Харбінському технологічному інституті відбувся 2-й китайсько-український науково-технічний форум.

Вагомою складовою роботи з реформування діяльності Академії є оптимізація мережі та структури її наукових установ відповідно до показників їх діяльності, нових завдань і соціально-економічних умов. На виконання статті 28 Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» прийнято рішення про доцільність припинення діяльності понад 20 наукових установ та організацій, припинено діяльність 5 наукових установ, ліквідовано 220 структурних підрозділів в установах, скорочено 5,15 тис. (14,9%) штатних одиниць. Подальші заходи з оптимізації мережі

установ Академія планує здійснювати за результатами застосування Методики оцінювання ефективності діяльності наукових установ НАН України, яка розроблена з використання європейського досвіду, зокрема Наукової асоціації імені Лейбніца. Методика в 2017 році була затверджена й стала обов'язковою для використання при проведенні планових перевірок наукової та науково-організаційної діяльності наукових установ Академії. Протягом 2017 та I півріччя 2018 року за цією методикою було оцінено діяльність 67 наукових установ НАН України та майже 600 їхніх наукових підрозділів.

З урахуванням результатів оцінювання ефективності діяльності наукових в НАН України у 2018 році запроваджено нову бюджетну програму «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень», яка стала певною апробацією нової моделі фінансування наукової діяльності Академії. Загалом нова бюджетна програма спрямована на формування та розвиток ефективного сектору наукових досліджень і науково-технічних розробок і мета її виконання полягає в забезпеченні:

- адресної підтримки пріоритетних досліджень за результатами оцінювання ефективності діяльності наукових установ за новою методикою, розробленою на основі міжнародних стандартів;
- виконання на конкурсній основі найважливіших для держави наукових досліджень, а також науково-технічних розробок з високим ступенем готовності, в тому числі в інтересах національної безпеки та оборони;
- придбання новітнього та модернізацію існуючого унікального наукового обладнання;
- виявлення та утвердження в науковому середовищі талановитих дослідників, надання підтримки їх творчому зростанню;
- подальшу інтеграцію вітчизняного наукового потенціалу у світовий науковий простір шляхом проведення спільних досліджень і розробок з міжнародними науковими організаціями.

Важливе значення для роботи з реформування діяльності НАН України мали висновки та рекомендації міжнародного аудиту системи досліджень та інновацій України, який здійснила незалежна комісія експертів у рамках програми «Горизонт-2020». Відповідно до цих рекомендацій було розгорнуто роботу з практичного застосування нової Методики оцінювання ефективності діяльності наукових установ НАН України. Створено спеціальний структурний підрозділ для організаційного забезпечення процесу такого оцінювання – Офіс з оцінювання діяльності наукових установ НАН України. НАН України проведено аналіз періодичних видань установ на відповідність вимогам світових наукометричних баз даних. Вживаються заходи для приведення наукових періодичних видань Академії у відповідність до вимог світових наукометричних баз даних з метою покращення "видимості" та "цитованості" академічної періодики світовій науковій спільноті. Секціями, відділеннями та науковими установами НАН України провадиться активна робота з інформування громадськості про вагомні наукові досягнення та здобутки. Науковці Академії взяли активну участь в інформаційних заходах і тренінгах з підготовки заявок та участі у міжнародних проектах, зокрема у роботі круглого столу "Інформаційний день дослідницьких програм Європейського Союзу «Horizon 2020 INFO DAY» Energy & Environment" в рамках Україно-Польських днів освіти, науки та інновацій, у тренінгу

та конкурсі проектів "Agro Challenge 2017" в рамках Всеукраїнського фестивалю інноваційних проектів "Sikorsky Challenge 2017", у засіданні воркшопу «SCIENCE CONNECTS: Strengthening the Interaction between Researchers in Ukraine and Scientific Diaspora», у тренінгу "SME Instrument in Horizon 2020".

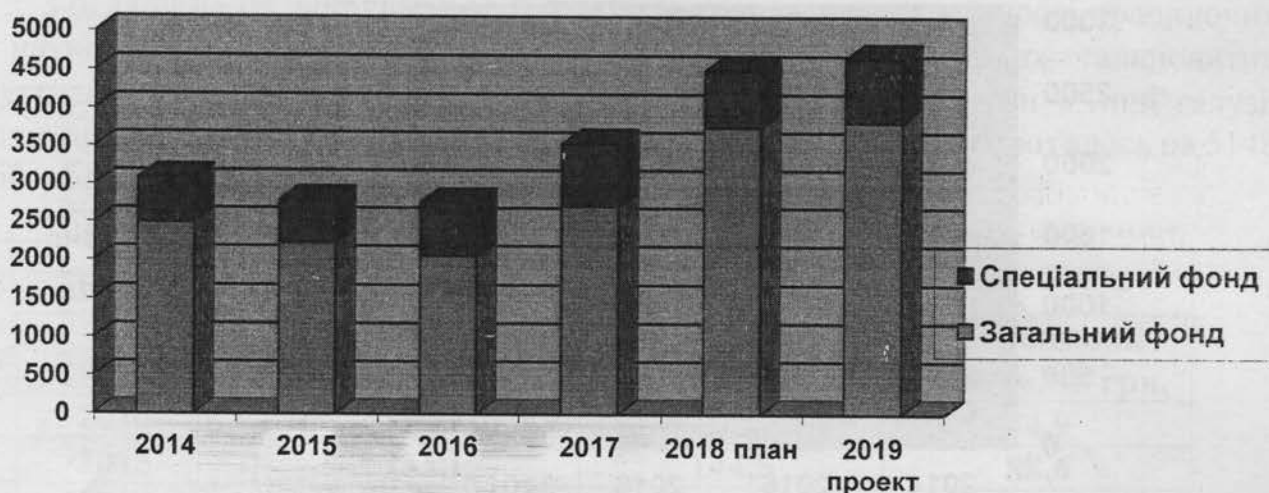
Президія НАН України здійснює постійний моніторинг стану реалізації заходів Концепції розвитку НАН України на 2014-2023 роки та їх регулярне оновлення. На виконання постанови Загальних зборів НАН України від 26.04.2018 Президією НАН України створено робочу групу НАН України з підготовки пропозицій до проекту державної стратегії розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності. Одним із завдань згаданої робочої групи визначено підготовку пропозицій щодо актуалізації Концепції розвитку НАН України на 2014-2023 роки.

3. Стан забезпечення НАН України фінансовими, матеріально-технічними, кадровими ресурсами.

3.1. Фінансування НАН України за рахунок коштів Державного бюджету протягом 2014-2018 років

Обсяг фінансування НАН України з Державного бюджету України у 2014-2018 роках відповідно становив:

Рік	Загальний фонд бюджету, млн. грн.	Спеціальний фонд бюджету, млн. грн.	Всього, млн. грн..
2014	2482,7	571,9	3054,6
2015	2337,9	587,8	2925,7
2016	2058,7	701,1	2759,8
2017	2716,3	823,6	3539,9
2018 план	3758,6	738,2	4496,8

2018 проект	3827,6	828,7	4656,3
-----------------------	---------------	--------------	---------------

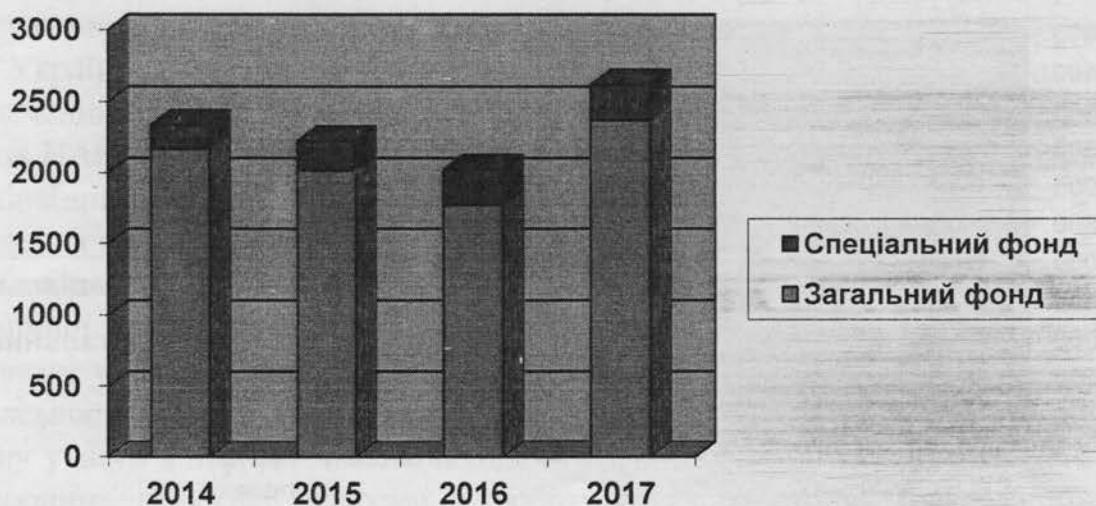
Основними статтями видатків НАН України, на які спрямовується лівова частка фінансування, впродовж цих років залишаються видатки на заробітну плату з нарахуваннями (близько 80%) та оплата комунальних послуг.

Видатки за основними статтями у 2014-2017 роках відповідно становили:

Рік	Видатки		
	Всього, млн. грн.	загальний фонд, млн. грн.	спеціальний фонд, млн. грн.
2014	3003,5	2482,7	520,8
2015	2899,3	2337,9	561,4
2016	2699,3	2058,7	640,6
2017	3507,0	2716,3	790,7

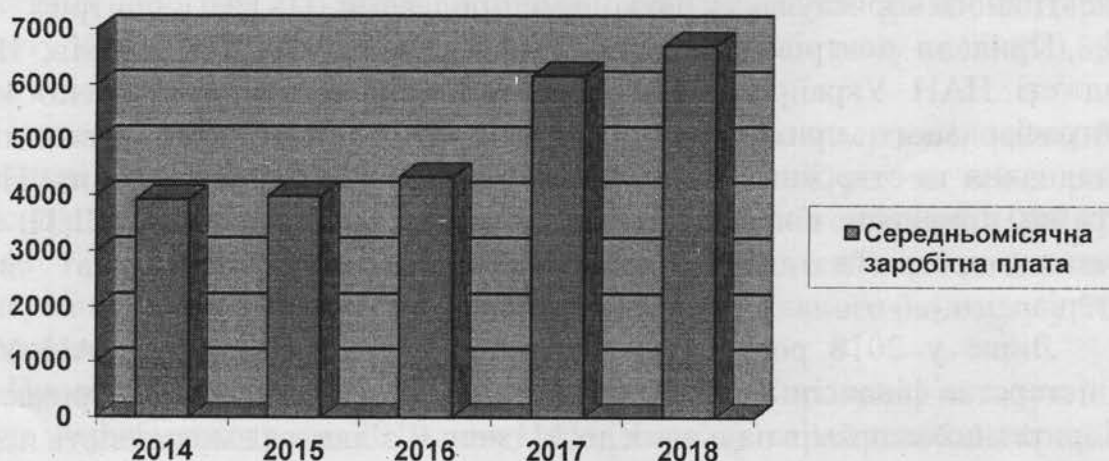
В тому числі фонд заробітної плати з нарахуваннями на неї у 2014-2017 роках становив:

Рік	Заробітна плата з нарахуваннями та стипендії, млн. грн.		
	Всього, млн. грн.	загальний фонд, млн. грн.	спеціальний фонд, млн. грн.
2014	2337,9	2170,2	167,7
2015	2225,2	2020,0	205,2
2016	2022,9	1774,4	248,5
2017	2619,7	2372,3	247,4

Середньомісячна заробітна плата працівників НАН України, відповідно за роками:

Рік	Середньомісячна заробітна плата працівників НАН України		
	грн.	\$	€
2014	3928,0	330,6	249,9
2015	3992,0	182,8	164,8
2016	4332,0	169,5	153,1
2017	6159,0	231,5	205,3
Станом на 01.07.2018	6699,9	255,7	219,2

Середньомісячна заробітна плата працівників НАН України станом на 01.07.2018 р., становить 6700 грн., що менше не лише середнього показника по промисловості – 9020 грн., але навіть менше середньої зарплати в Україні в цілому – 8378 грн.

З огляду на це, відбувається загрозливе скорочення чисельності працюючих у наукових установах Академії, посилюється відтік молодих талановитих науковців, які виїжджають за кордон або переходять працювати в інші галузі. Лише протягом 2016 року чисельність працюючих в Академії скоротилась на 5148 осіб, або на 14,9%, а в 2017 році на 2432 особи.

Видатки на оплату комунальних послуг у 2014-2017 роках становили:

Рік	Послуги комунальні		
	Всього, млн. грн.	загальний фонд, млн. грн.	спеціальний фонд, млн. грн.
2014	194,1	129,2	64,9
2015	233,1	144,5	88,6
2016	256,0	134,0	122,0
2017	250,4	146,1	104,3

Видатки НАН України на закупівлю матеріалів та обладнання у 2014-2017 роках відповідно становили:

Рік	Матеріали			Обладнання		
	Всього, млн. грн.	загальний фонд, млн. грн.	спеціальний фонд, млн. грн.	Всього, млн. грн.	загальний фонд, млн. грн.	спеціальний фонд, млн. грн.
2014	89,9	58,9	31,0	147,0	3,6	143,4
2015	115,2	50,9	64,3	47,7	6,1	41,6
2016	110,1	43,1	57,0	44,4	6,7	37,6
2017	136,7	54,0	82,7	107,3	25,6	81,7

Придбання новітнього та модернізація існуючого наукового обладнання.

На сьогодні в 59 установах НАН України функціонують 81 Центр колективного користування науковими приладами (ЦККНП, центри).

Прилади центрів були закуплені протягом 2004-2010 років. На жаль, в бюджеті НАН України за 2014-2017 роки не було передбачено кошти для централізованого придбання установам НАН України наукових приладів і обладнання та створення нових центрів або модернізації існуючих. Проте НАН України приділяла постійну увагу підтримці вже діючих ЦККНП, зокрема в рамках програми централізованого забезпечення центрів витратними матеріалами.

Лише у 2018 році після затвердження, за ініціативи НАН України та Міністерства фінансів України, нової бюджетної програми «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень», з'явилася можливість передбачити 85219,4 тис. грн. для закупівлі наукових приладів, обладнання, комплектуючих та витратних матеріалів.

Обсяги фінансування науки у 2019 році згідно з проектом Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік»

Загальний обсяг видатків на науку у проекті Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» не визначений, як того вимагає Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Згідно із Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» у 2020 році бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності має становити 1,7% ВВП. Цей показник визначається як наукоємність ВВП. Постановою Верховної Ради України від 12 липня 2017 року №2133-VIII передбачено поетапне збільшення фінансування науки, починаючи з 2017 року видатки на науку мали становити не менше 0,5% ВВП.

Проте, за даними Державної служби статистики України, наукоємність ВВП України становила: у 2014 – 0,6% ВВП, 2015 – 0,55% ВВП, 2016 – 0,48% ВВП та у 2017 відповідно 0,45% ВВП.

За інформацією Міністерства фінансів України загальні видатки на науку у проекті Державного бюджету України на 2019 рік плануються в обсязі 9214,5

017
млн. грн., або **0,23 % ВВП**, з них із загального фонду – 6173,8 млн. грн., або **0,17% ВВП**.

У 2018 році ці показники вищі і відповідно становлять **0,25% ВВП** (8326,6 млн. гривень) та **0,19% ВВП** (6173,8 млн. гривень).

Потреба у збільшенні фінансування Національної академії наук України в проекті Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік»

Проектом Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» обсяг фінансування Національної академії наук України за рахунок коштів загального фонду держбюджету в 2019 році передбачений у сумі 3 млрд. 827,5558 млн. грн., що на 68,9528 млн. грн., або на 1,8% більше за показник 2018 року. Такий обсяг фінансування складає лише 65,1% бюджетних пропозицій Академії, які були подані Міністерству фінансів України відповідно до чинного порядку.

Водночас детальні розрахунки показують, що обсяг необхідних НАН України на 2019 рік бюджетних асигнувань для належного виконання основних бюджетних програм за всіма розділами за загальним фондом Державного бюджету України становить 5 млрд. 876,8474 млн. грн., в тому числі 890,8826 млн. грн. за статтею «капітальні видатки».

Проте зважаючи на складну економічну ситуацію в державі, найнеобхідніші мінімальні додаткові потреби Академії на наступний рік за всіма розділами відносно передбачених законопроектом обсягів видатків складають 988,4721 млн. грн. (в т. ч. 439,62 млн. грн. – "капітальні видатки"), а загальний обсяг фінансування НАН України із загального фонду державного бюджету у 2019 році має становити щонайменше 4 816,0279 млн. грн.

Проведені розрахунки в розрізі бюджетних програм показують, що в проекті держбюджету на 2019 рік НАН України вкрай необхідно збільшити видатки за такими бюджетними програмами:

- *КПКВК 6541030* «Фундаментальні дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури та наукових об'єктів, що становлять національне надбання, забезпечення діяльності наукових бібліотек» – на 635,7196 млн. грн., у тому числі для забезпечення виплат в повному обсязі заробітної плати згідно з чинним законодавством – 502,456 млн. грн., за статтею "капітальні видатки" – 98,1816 млн. грн.;

- *КПКВК 6541230* «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень» – на 81,2799 млн. грн. за статтею «капітальні видатки» для придбання новітнього та модернізацію існуючого наукового обладнання установ НАН України;

- *КПКВК 6541020* «Науково-організаційна діяльність Президії Національної академії наук» – на 3,3946 млн. грн., в тому числі для забезпечення виплат заробітної плати згідно з чинним законодавством – 3,0981 млн. грн., проведення оплати за комунальні послуги – 296,5 тис. грн.;

- *КПКВК 6541140* «Медичне обслуговування працівників НАН України» – на 268,078 млн. грн. для проведення ДНУ "Центр інноваційних медичних

технологій НАН України" широкого комплексу міждисциплінарних досліджень безпечності та дієвості інноваційних наукових розробок у галузі медицини і здійснення контролю ефективності впровадження їх у медичну практику, у тому числі 5,5434 млн. грн. – для закупівлі медикаментів, перев'язувальних матеріалів та продуктів, 260,1585 млн. грн. – за статтею «капітальні видатки» (придбання діагностичних медичних приладів і обладнання, а також проведення капітального ремонту будівлі поліклініки №1, терапевтичного та хірургічного корпусів).

З даним обґрунтуванням НАН України зверталась до Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти.

Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти, на своєму засіданні 3 жовтня 2018 року, вирішив зокрема, що граничні показники фінансового забезпечення науки і освіти у 2019 році є такими, що не відповідають положенням чинних законів України у науковій та освітянській сфері та рекомендував Кабінету Міністрів України, Міністерству фінансів України, Комітету Верховної Ради України з питань бюджету при доопрацюванні проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» врахувати пропозиції НАН України щодо збільшення обсягу фінансування Академії у 2019 році на 988.472,1 тис. гривень.

3.2. Кадрове забезпечення НАН України.

На початок 2018 року загальна чисельність працюючих в Академії становила 29,9 тис. осіб, зменшившись за рік на 4,2 %. За 2016 рік таке зменшення склало 1 і ,2 %. В цілому ж за шість останніх років чисельність працівників Академії скоротилася на 10,8 тис.

Чисельність наукових працівників за звітний рік зменшилася на 354 особи проти 1370 за 2016 рік і становила на перше січня 2018 року 15,6 тис. Кандидатів наук серед них стало більше всього на 24 особи, або на 0,4%, в той час яку попередньому році їх кількість зменшилася майже на 4 %.

Динаміка чисельності працівників

Спостерігається стійка тенденція до зменшення кількості науковців, які здобули наукові ступені. Протягом звітного року захистили докторські дисертації — 52 особи проти 82 у 2016 році. Кількість захистів кандидатських дисертацій також зменшилася до 255 проти 322 у попередньому році. При цьому лише п'ять осіб, менше 10 % від загального випуску, закінчили докторантуру із захистом докторської дисертації. А план прийому до докторантури в цілому по Академії виконано в 2017 році лише на 84%.

Динаміка підготовки наукових кадрів

Не кращим є стан справ і з аспірантурою. Державне замовлення на підготовку наукових кадрів через аспірантуру НАН України в 2017 році порівняно з попереднім роком було зменшено на понад 20% і становило 322 місця денної форми навчання. Разом з тим, навіть за такого зменшення, за результатами вступних іспитів до аспірантури зараховано 282 особи, тобто державний план виконано лише на 86 %.

Дещо покращилася ситуація з прийняттям на роботу в установи Академії молодих, у віці до 35 років, спеціалістів з вищою освітою. У 2017 році прийнято 416 осіб, що на 15 % більше, ніж у попередньому році. Але, в цілому, на кінець минулого року в наукових установах Академії працювало всього 2170 молодих учених віком до 35 років, в тому числі шість докторів наук, а віком до 40 років, за новим визначенням «молодих учених» у Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність», налічувалось 2854, серед яких 33 — доктори наук. Тобто, якщо не враховувати цього нового визначення, загальна кількість молодих учених в Академії протягом звітного року зменшилася на 7 %, а тих із них, хто має кандидатський ступінь, — на 1 %. Таке скорочення відбувається вже четвертий рік поспіль. По відношенню до 2013 року його показники становлять, відповідно, 27 та 15 відсотки.

Динаміка чисельності молодих вчених

Роботі з науковою молоддю Академії надається постійна увага. Так, за результатами чергового конкурсу проектів науково-дослідних робіт молодих учених НАН України на 2017 - 2018 роки виділено фінансування для 100 проектів на загальну суму 2,272 млн грн у звітному році. На засіданнях Президії Академії було заслухано наукові повідомлення дев'яти молодих учених, в тому числі двох докторів наук, за результатами яких надано можливість відкриття додаткових тем наукових досліджень з річним обсягом фінансування 50 тис. грн для кандидатів і 70 тис. грн для докторів наук.

У 2018 році в рамках нової бюджетної програми «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень» з метою підтримки молодих науковців, які мають вагомі результати, проведено конкурс на здобуття грантів НАН України дослідницьким лабораторіям (групам) молодих вчених для досліджень за пріоритетними напрямами розвитку науки і техніки. За результатами цього конкурсу створено 7 молодіжних лабораторій та 20 груп.

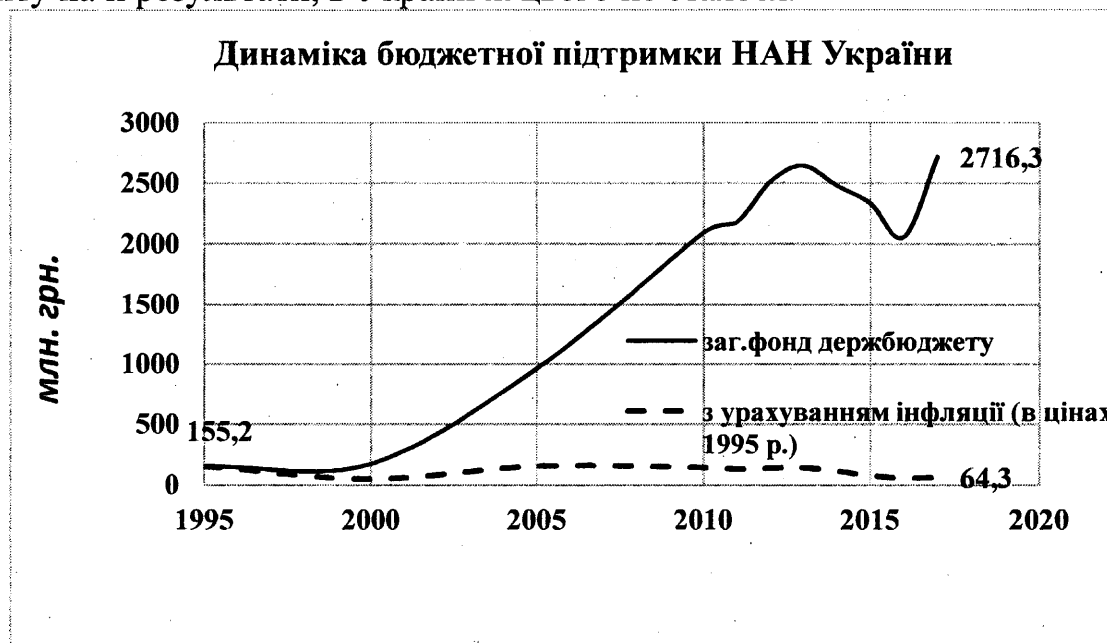
НАН України докладає значних зусиль для забезпечення молодих науковців службовим житлом. Слід зазначити, що за рахунок коштів інвесторів і відповідно до зобов'язань за договорами на житлове будівництво в 2017 році Академії в Києві передано 20 квартир загальною площею 991,7 кв. м, а в 2018 році передано 106 квартир загальною площею 6358,4 кв. м. Робота з підготовки житлового будівництва на земельних ділянках, що є в постійному користуванні установ НАН України, проводиться також у Львові і Одесі.

Прогноз динаміки чисельності дослідників НАН України

При аналізі динаміки державної підтримки НАН України за роки незалежності слід взяти до уваги, що українська академія наук завдяки своєму безпосередньому зв'язку з запитами практики – єдина з тодішніх

республіканських академій СРСР – в кінці восьмидесятих років минулого століття мала фінансування за рахунок замовлень виробничих підприємств, яке навіть перевищувало кошти, що виділялись для неї з державного бюджету. Більшість підприємств її дослідно-виробничої бази взагалі не мала ніякого бюджетного фінансування. Тож труднощі, до яких призвело різке зменшення реального фінансування, що виникли на початку дев'яностих, значно посилювались внаслідок зумовленого кризовими явищами в економіці падіння попиту на результати наукових досліджень і розробок. Ряд дослідних виробництв і заводів змушені були просто припинити своє існування, інші – суттєво зменшили об'єми виконуваної ними роботи. Це, звичайно, негативно позначилось і на рівні забезпечення експериментальних досліджень, і на можливостях впровадження отримуваних науковцями результатів у промисловість та сільськогосподарське виробництво.

Дані, представлені на графіку «Порівняння фінансування НАН України в поточних цінах та в цінах 1995 року» наочно демонструють безпідставність нерідко повторюваної у засобах масової інформації твердження про безперервне нарощування державної підтримки науки в Україні. Нарощування бюджетного фінансування Академії на протязі останніх 20 років повністю нівелювалось інфляцією, і у 2017 році було фактично у 2,4 рази меншим ніж у 1995 р. В розвинених країнах світу уряди намагаються збільшувати бюджетну підтримку науки в умовах, коли криза в економіці призводить до падіння платоспроможного попиту на її результати, в Україні ж цього не сталося.

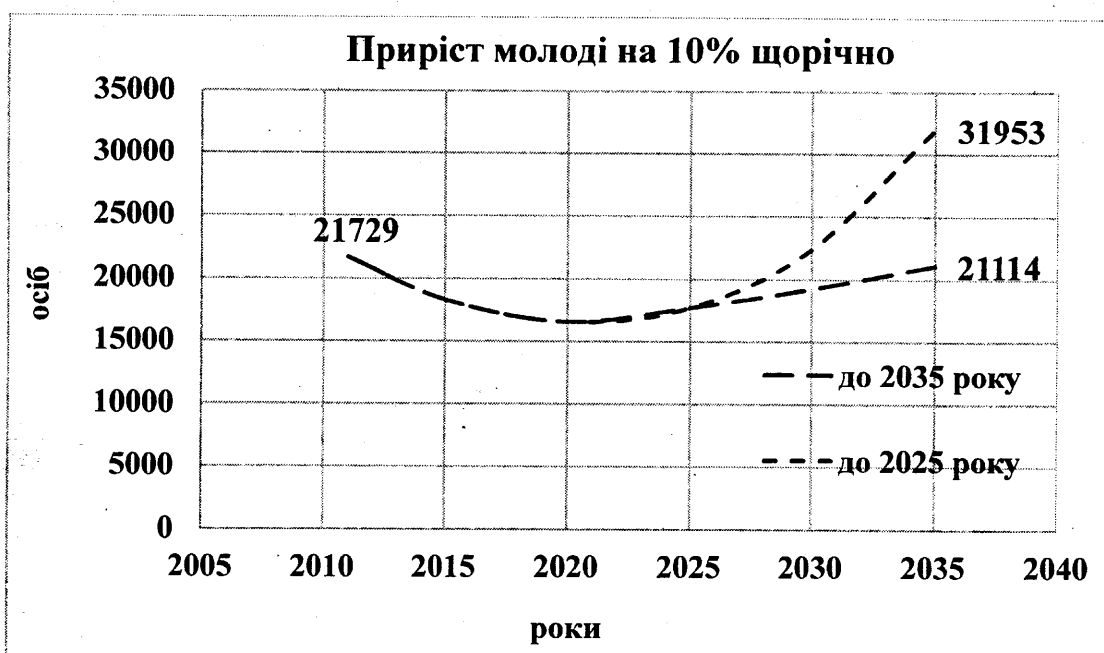

Порівняння фінансування НАН України в поточних цінах та в цінах 1995 року

В результаті фінансових труднощів в інститутах Академії довелося скорочувати штати, запроваджувати скорочений робочий тиждень, відмовлятися від виплат традиційних надбавок. При цьому Академія намагалась якомога більшою мірою зберегти висококваліфіковані наукові кадри: якщо загальне число працюючих в усіх установах НАН України з 1990 року скоротилось у 2,9 рази, в

наукових установах - в 1,7 рази, в тому числі науковців – в 1,8 раз. Це менш істотне скорочення ніж те, якому була піддана українська наука в цілому (загальне число дослідників в Україні скоротилось майже в 5 разів, що відкинуло нашу державу з числа держав, яка мала цілком європейський рівень наукового забезпечення інноваційного розвитку до рівня країн Карибського басейну – сьогодні у нас чисельність дослідників, що припадає на 1 млн. населення утричі менша, ніж в середньому по країнам ЄС, удвічі менша ніж в Росії і навіть у півтора рази менша ніж у Білорусі).

Кадрова політика академії, спрямована на збереження висококваліфікованих фахівців при скороченні числа працюючих, дозволила не допустити значних втрат результативності роботи інститутів Академії, хоча зрозуміло, що така політика не може продовжуватись надто довго. Вже зараз вона призвела до значних небажаних змін у віковій структурі науковців, які набули загрозливих масштабів в умовах, коли низький рівень оплати праці та соціального забезпечення призвів до втрати престижності професії дослідника, а отже і до катастрофічного зменшення притоку молоді в науку. Сьогодні поповнення наукових установ молоддю стало меншим ніж кількість тих, хто залишає науку, переходячи до інших сфер зайнятості, або в результаті природної смертності. Прогнозно-аналітичні дослідження свідчать, що деградація кадрового потенціалу вітчизняної науки буде продовжуватися ще щонайменше 10 років навіть при деякому поліпшенні фінансування наукових установ. Це наочно ілюструє графік «Прогноз чисельності дослідників НАН України для випадку, якщо прихід молоді зростатиме на 10 % щорічно», на якому представлено результати прогнозно-аналітичних розрахунків вірогідної динаміки чисельності дослідників НАН України для випадку, якби, починаючи з 2015 року прихід молоді в наукові колективи академії зростав щорічно на 10%, при цьому втрати за рахунок переходу дослідників до інших сфер діяльності не перевищуватимуть 1%.

Прогноз чисельності дослідників НАН України для випадку, якщо прихід молоді зростатиме на 10 % щорічно

Остання умова, напевне, надто оптимістична, однак розрахунок свідчить, що навіть при її виконанні падіння чисельності буде продовжуватись і лише з 2025 року можна сподіватись на деяке її зростання. Отже в самій віковій структурі дослідників НАН України закладена тенденція до вимирання. Це проблема всієї української науки, але в НАН України вона набуває особливої гостроти, і для її вирішення необхідні невідкладні кардинальні зміни в здійсненні державної підтримки науки – такі, які істотно вплинули б на престижність професії науковця в очах молоді. Звичайно, це вимагає витрат, але зволікання з цим зумовить необхідність багатократного збільшення таких витрат у майбутньому.

НАН України завжди являла собою провідну і найбільш кваліфіковану частину української науки, але слід звернути увагу на те, що внаслідок кількісних і структурних змін у науковому потенціалі України роль і значення академії для майбутнього держави суттєво зросли: якщо, наприклад, у 1988 році наукові працівники Академії наук України складали лише 7,9% всіх науковців України, то у 2016 році в установах НАНУ працювало вже майже третина (27,9%) вітчизняних дослідників.

4. Діяльність НАН України з наукового забезпечення вирішення актуальних проблем розвитку держави на найближчий період

Одним з головних пріоритетів діяльності Національної академії наук України поряд з розвитком фундаментальних досліджень було і залишається наукове забезпечення вирішення актуальних державних проблем. Великий обсяг робіт виконується для інноваційного розвитку базових галузей економіки, сфери медицини та охорони здоров'я, вирішення проблем енергоефективності та енергозощадження, забезпечення продовольчої безпеки, підвищення обороноздатності тощо. Завдяки цілеспрямованій роботі з посилення зв'язків науки і виробництва останнім часом у різних галузях економіки України щорічно впроваджується понад 1000 новітніх розробок учених Академії. Разом з тим, участь Національної академії наук в технологічному оновленні та інноваційному розвитку економіки і соціальної сфери може й повинна стати значно вагомішою. Але для цього вкрай необхідним постановка на державному рівні конкретних масштабних задач перед наукою та формування відповідного державного замовлення. З цією метою Кабінет Міністрів України за ініціативи Національної академії наук дав доручення міністерствам та відомствам щодо визначення потреб галузей економіки у науково-технічному супроводженні їх розвитку. Важливо, що ця ініціатива Академії підтримана міністерствами та відомствами й визначені ними науково-технічні проблеми галузей враховані в тематиці досліджень установ НАН України. Слід також зазначити, що на 2019 рік установами НАН України вже заплановано значний обсяг прикладних робіт і розробок, спрямованих на наукове забезпечення вирішення актуальних державних проблем.

Енергетика та енергоефективність

Участь у роботах з гармонізації до вимог ЄС загальнодержавних стандартів та іншої нормативно-технічної бази в галузі електроенергетики, приведення у відповідність до Європейських вимог в електроенергетиці систем збору і передачі даних, телекомунікаційних систем, систем релейного захисту і протиаварійної автоматики з метою забезпечення надійності, безпеки та ефективності роботи енергетичних установок та систем; розроблення заходів з виконання тепловими електростанціями зобов'язань зі скорочення викидів відповідно до Національного плану скорочення викидів від великих спалювальних установок; участь у розробці та виконанні регіональних програм комплексної модернізації комунальної теплоенергетики Рівненської і Сумської областей, спрямованих на підвищення енергоефективності та використання відновлюваних і альтернативних джерел енергії.

Розроблення та впровадження новітніх хімічних технологій та нових підходів для біоенергоконверсії; технологій ефективного використання нетрадиційних та альтернативних джерел енергії, використання відходів сільськогосподарського виробництва, лісової, харчової промисловості та побутових відходів.

Ядерна енергетика

Дослідження новітніх ядерних систем на базі спорудженої підкритичної установки "Джерело нейтронів"; створення технологій безпечного підвищення терміну експлуатації тепловиділяючих елементів ядерних реакторів України; розроблення новітніх реакторних матеріалів з високою радіаційною стійкістю та поліпшеними фізико-механічними властивостями; проведення робіт з контролю змін в трубопроводах першого та другого контуру енергоблоків АЕС ВВЕР-1000 для обґрунтування подовження їх ресурсу; створення технологій отримання сплавів цирконію з вітчизняної сировини для тепловиділяючих елементів реактора типу ВВЕР; продовження комплексних досліджень зразків-свідків металу корпусів реакторів вітчизняних АЕС, радіаційного навантаження цих корпусів та їх внутрішніх пристроїв і опорних елементів для визначення прогнозних термінів безпечної експлуатації енергоблоків АЕС України; проведення циклу досліджень еволюції радіаційних дефектів в матеріалах атомної енергетики на мікроаналітичному комплексі.

Авіа- та ракетобудування

Дослідна експлуатація веб-сервера представлення метеоданих в рамках відпрацювання методики прогнозування параметрів стану атмосфери по трасі польоту ракети-носія та методики визначення фактичного стану атмосфери за даними метеорологічних супутників; дослідження міцності стиків ракетних конструкцій із шаруватих композиційних матеріалів; розроблення методики розрахунку на міцність вкладеного та міцноскріпленого з корпусом заряду ракетного двигуна на твердому паливі; розроблення та відпрацювання технології одержання вуглецевих волокнистих матеріалів зі структурою трикотажу і вуглепластиків на їхній основі, технології нанесення термостійких

радіопоглинаючих покриттів, здатних працювати в екстремальних режимах експлуатації; дослідження фізико-механічних і теплофізичних властивостей термонавантажених композиційних та інших неметалевих матеріалів у широкому діапазоні робочих температур; проектування технологічного оснащення та відпрацювання режимів зварювання нових жаростійких сплавів, що працюють при температурах до 1200°C; розроблення та відпрацювання технології виготовлення стрингерних панелей з алюмінієвих сплавів із застосуванням лазерного зварювання; випробування комплексу наукової апаратури для проведення іоносферних досліджень.

Інформаційні технології

Реалізація на замовлення Міноборони України у 2019 р. проекту зі створення єдиної інтегрованої системи інформаційних ресурсів зазначеного міністерства; супровід Системного проекту зі створення Єдиної автоматизованої системи управління Збройними силами України; розроблення комп'ютерних алгоритмів та нового покоління високопродуктивних програмних засобів моделювання й прогнозування стану та ресурсу відповідальних зварних конструкцій для машинобудівних підприємств; підготовка до серійного виробництва інформаційного комунікатора для підвищення ефективності реабілітації хворих з мовними обмеженнями у медичних закладах; створення інформаційної технології ЕКГ-фотометричної діагностики та її впровадження у закладах військової медицини; впровадження на підприємствах будівельної галузі технології моделювання режиму фільтрації підземних вод регіонів України на комп'ютерах гібридної архітектури; розроблення інформаційно-технологічного забезпечення оцінювання впливу на регіональному рівні парникового ефекту на зміни клімату та довкілля за матеріалами космічних зйомок та полігонних досліджень; розроблення для органів державного управління математичних моделей і методів для підтримки ефективних рішень щодо безпечного функціонування складних технічних та соціально-економічних систем в умовах ризику та невизначеності; впровадження розробленої на замовлення МЗС України системи автоматизованого оформлення права виїзду за кордон і контролю за візами «Віза».

Добування та переробка корисних копалин

Проведення досліджень і розробок, спрямованих на розширення видобування основних видів агропромислових руд (мінеральних та органічних добрив, меліорантів, мікродобрив, кормових добавок та ін.) з метою розвитку вітчизняної сировинно-ресурсної бази; з використанням новітньої пошукової технології СТАГД проведення робіт з обґрунтування об'єктів, перспективних на вуглеводневу сировину (Бовтиське родовище горючих сланців, Срібнянська депресія); розроблення методології оперативних низькозатратних пошуків покладів нафти, газу та інших корисних копалин на території України за допомогою нових технологій аерокосмічних досліджень Землі, польової спектро-і газометрії та геолого-геофізичних даних; виконання робіт з метою відновлення продуктивності водозабірних свердловин шляхом застосування газоімпульсних

генераторів для оброблення фільтрів і прифільтрових зон свердловин; розроблення на основі даних комплексного аналізу глибинного сейсмічного зондування та геофізичних полів швидкісних моделей основних геологічних структур Кіровоградського рудного району, використання яких забезпечить підвищення ефективності пошуків родовищ корисних копалин; створення інтегральної геологічної моделі Солотвинської солянокупольної структури для прийняття управлінських рішень з метою вирішення екологічних проблем (в тому числі транскордонного характеру), подолання соціальних та економічних наслідків в зоні надзвичайної ситуації на Солотвинському родовищі кам'яної солі.

Перспективні матеріали для промисловості

Розроблення та впровадження технологій для створення в Україні виробництва високоміцних рейок для швидкісних залізничних магістралей з тривалим ресурсом експлуатації; розроблення та впровадження ремонтно-зварювальних технологій для відновлення цілісності і несучої здатності металевих конструкцій тривалого терміну експлуатації; впровадження технології виробництва литих деталей ґрунтообробної сільгосптехніки з високоміцного чавуну; організація виробництва високоміцних та корозійностійких технологічних сплавів, які характеризуються високою зносостійкістю, термостійкістю і жаростійкістю та є перспективними для виготовлення широкого спектру деталей на машинобудівних підприємствах; розроблення новітніх металогідридних матеріалів для отримання та акумулювання водню в технологіях відновлювально-водневої енергетики; розроблення інноваційних функціональних наноматеріалів – концентрованих наносуспензій чистих металів в органічних основах за вітчизняною технологією одностадійного нанодиспергування і імплантації нанометалів у рідини в вакуумі; створення легких конструкційних і функціональних матеріалів нового покоління з високодисперсною, у тому числі нано-структурою, та новітніх МГД-плазмових технологій їх синтезу в умовах високоградієнтних станів в глибинних шарах металевих розплавів; створення новітніх технологій моніторингу стану та запобігання передчасному руйнуванню об'єктів тривалого експлуатування; створення наукових основ технології виготовлення оптичної нанокераміки для поліфункціональних застосувань; розроблення комплексної технології виробництва зварюваного високоміцного металопрокату масового призначення з економно легованих сталей для залізничних вантажних вагонів нового покоління та будівництва; створення функціональних термоелектричних матеріалів, методів їх одержання, з'єднання та обробки з метою розширення використання термоелектричних приладів різноманітного призначення (військова та космічна техніка, медицина, побут та ін.).

Медицина та охорона здоров'я.

Створення та впровадження оригінальних лікарських препаратів для профілактики та лікування серцево-судинних, неврологічних, інфекційних, вірусних, онкологічних та інших захворювань;

Розроблення методів молекулярної діагностики спадкових та злоякісних захворювань, генноінженерних технологій з використанням рекомбінантних білків для діагностики та лікування інфекційних та інших поширених захворювань, клітинних та молекулярних технологій для медицини.

Розроблення та впровадження приладів для діагностики та лікування специфічних захворювань різних систем і органів людини, зокрема контактних термомамографів, сучасних цифрових електрокардіографів, пристроїв та апаратів для лікування інсульту, цукрового діабету, для електрозварювання живих тканин тощо. Окремі медичні прилади, лікарські та діагностичні засоби, що розроблені на основі оригінальних вітчизняних технологій і програмного забезпечення, пройшли клінічні випробування, захищені патентами, готові до широкого серійного виробництва та мають у 5–10 разів нижчу ціну, ніж закордонні аналоги.

Продовження співпраці установ НАН України з виробниками фармацевтичної продукції: ЗАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця», ВАТ «ФАРМАК», АТЗТ НВК «Діапроф-Мед», ПРАТ «Технолог» та інш. Низка розроблених в НАН України препаратів, серед яких «Медихронал», «Метовітан», «Корвітин» уже випускаються за ліцензійними договорами.

Участь в реалізації ТДВ «ІНТЕРХІМ» повного циклу створення готових лікарських препаратів із урахуванням вимог «Належної виробничої практики» Європейського Союзу. ТДВ «ІНТЕРХІМ» здійснює промисловий випуск субстанцій та лікарських форм оригінальних препаратів (феназепаму, аміксину, підазепаму, левана та інш.), розроблених установами НАН України.

Продовольча безпека в Україні

Створення методами інтрогресивної селекції, молекулярної генетики та біотехнології низку високопродуктивних сортів озимої пшениці, яким властиві висока якість зерна та стійкість до стресових чинників. Нові вітчизняні сорти на відміну від сортів іноземної селекції будуть найбільш адаптованими для вирощування в різних природних зонах України, і здатними найбільшою мірою розкрити свій продуктивний потенціал, який перевищуватиме 100 ц/га. Низку таких сортів вже створено і захищено патентами України, Молдови та Російської Федерації;

Створення та впровадження нових високоефективних штамів мікроорганізмів (бульбочкових бактерій), що здані суттєво (від 10 до 20 %) підвищити врожайність основних бобових сільськогосподарських кормових культур, як то люцерни, гороху, сої, козлятнику;

Розроблення та впровадження кремнійвмісних сумішей, які здатні підвищити стійкість сільськогосподарських рослин до хвороб, стрес-факторів, стимулюватимуть ріст та розвиток рослин, в наслідок чого суттєво зросте їх врожайність. Досліди засвідчують, що такі суміші стимулюють розвиток агрономічно корисних мікроорганізмів, зменшують ґрунтовтому та заощаджують вологу в ґрунті, чим суттєво знижуються фінансові витрати виробників на агрозаходи.

5. Науково-експертна діяльність НАН України в інтересах та на замовлення органів державної влади.

Одними з основних завдань НАН України є підготовка наукових оцінок і прогнозів суспільно-політичного, соціально-економічного і культурного розвитку держави, її економічного стану, розроблення відповідних пропозицій і рекомендацій з цих питань, участь у формуванні державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності.

Щороку установами НАН України на замовлення різних органів державної влади надається понад 2000 експертних висновків (зауважень, погоджень, коментарів тощо) до нормативно-правових актів і програмних документів, а також інформаційно-аналітичних матеріалів (наукових оцінок, прогнозів, пропозицій і рекомендацій) з різних питань суспільного розвитку. Значний обсяг експертної роботи виконується фахівцями Академії, включеними до складу науково-експертних, консультаційних рад, комісій, створених при державних органах.

Результати досліджень застосовуються при підготовці програмних та узагальнюючих прогнозних документів: державних цільових програм, національних доповідей, планів дій тощо. Так, протягом останніх 3-х років фахівці Академії брали участь у розробці Державної цільової програми розвитку озброєння і військової техніки на період до 2020 року, Стратегії розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року, Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року, Енергетичної стратегії України до 2035 р. «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність», Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року, Національного плану дій на 2017-2020 рр. із впровадження Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 р., Національної стратегії сприяння соціальному діалогу в Україні на 2017-2020 рр.

Значна науково-експертна робота виконується фахівцями НАН України на замовлення Кабінету Міністрів України, міністерств та відомств як із загальних питань соціально-економічного розвитку України та окремих регіонів, розбудови зовнішньої політики і зовнішньоекономічної діяльності, підвищення обороноздатності держави, так із окремих проблем реформування галузей економіки, активізації інноваційної діяльності, розвитку ринку праці, соціального захисту населення, вдосконалення інших напрямів державної політики. Щороку на їх запити надається близько 1,5 тис. експертних висновків та аналітичних матеріалів.

НАН України на регулярній основі здійснює оцінку тематики фундаментальних досліджень наукових установ країни. За останні 3 роки було розглянуто 3051 науково-дослідну роботу восьми головних розпорядників бюджетних коштів, по кожній з яких надано відповідний експертний висновок щодо доцільності її фінансування з державного бюджету.

Одним з найважливіших напрямів науково-експертної діяльності Академії є науково-методичне забезпечення законотворчої діяльності Верховної Ради України. Щороку до комітетів Верховної Ради направляється більше 200 пропозицій, висновків та зауважень до проектів Законів України. Науковцями НАН України на постійній основі готуються аналітичні матеріали та рекомендації до парламентських та комітетських слухань.